

Оксана ТИМОФЄЄВА,
orcid.org/0000-0001-6645-5604
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін
Дунайського інституту
Національного університету «Одеська морська академія»
(Ізмаїл, Одеська область, Україна) tymofoksana@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДОДАТКОВИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

Українська держава є активним учасником світової морської спільноти. Сучасний міжнародний торговельний флот налічує велику кількість українських моряків, які ефективно та якісно виконують свої професійні обов'язки. Саме міжнародна співпраця та глобалізація морської галузі актуалізує проблему активного використання англійської мови, бо, як відомо, саме ця мова є *lingua franca* для мультинаціональних екіпажів торговельного флоту та всієї галузі в цілому. Це вимагає підвищувати рівень іношомовної комунікативної компетентності у майбутніх офіцерів торговельного флоту з урахування постійних змін в інформаційно-технологічному забезпеченні підготовки фахівців. Стрімкі зміни та можливості використання сучасних інформаційних технологій у сфері професійної вищої освіти безпосередньо впливають на якість підготовки фахівців, зокрема щодо формування практичних комунікативних умінь і навичок. Цифровізація сучасної освіти та особливості психофізичного стану сучасних здобувачів дозволяє курсантам та студентам закладів вищої освіти морського профілю вдосконалювати навички англійської професійної комунікативної взаємодії, активізувати критичне мислення, набувати навички самоорганізації та самоосвіти за допомогою новітніх технологічних засобів. Процес формування та вдосконалення іношомовної комунікативної компетентності в умовах дистанційного навчання, практичної підготовки курсантів (рейсів) становить актуальність питання дослідження. Стаття присвячена аналізу іношомовної комунікативної компетентності в цілому, вивченню структури та особливостей формування лінгвістичної компетентності курсантів та студентів за допомогою інформаційних технологій, разом із аналізом фактичних програм, якими користуються здобувачі, визначенням результативності таких технологій у формуванні іношомовної комунікативної компетентності в цілому та надання рекомендацій щодо розширення переліку таких програм.

Ключові слова: лінгвістична компетенція, інформаційні технології, мовні додатки, майбутні фахівці морської галузі.

Oksana TYMOFYEYeva,
orcid.org/0000-0001-6645-5604
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Associate Professor of the Department of Humanities
Danube Institute of National University "Odessa Maritime Academy"
(Izmail, Odesa region, Ukraine) tymofoksana@gmail.com

INFORMATION TECHNOLOGIES AS ADDITIONAL MEANS FOR LINGUISTIC COMPETENCE FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS OF MARITIME INDUSTRY

Ukraine is an active member of the global maritime community. The Ukrainian seafarers comprise a significant number of international merchant fleet personnel. They efficiently safely perform their duties aboard the ships and at the maritime infrastructure. The processes of international cooperation and globalisation of the maritime industry makes the issue of active use of English more urgent. English is known to be the *lingua franca* for multinational merchant marine crews and the industry. It requires a sufficient level of foreign language communicative competence of future marine officers. The constant changes in information technology support for training should also be taking into account. The innovations and opportunities to use information technologies in the field of professional higher education significantly affect the quality of training and education, having a particular impact on practical communication skills. The digitalisation of education sphere and the peculiarities of the psychophysical state of students allow cadets of maritime higher education institutions to improve their English-language professional communication skills, enhance critical thinking, acquire self-organisation and life-long learning skills using the latest technological tools. The process of formation and improving of foreign language communicative competence in the context of distance learning, practical training of cadets (voyages) requires a thorough study. The article deals with the analysis of foreign language communicative competence, the theory

of the structure and peculiarities of the linguistic competence formation of cadets and students by means of information technologies, along with the analysis of actual programmes or apps used by applicants, determination of the effectiveness of such technologies in the formation of foreign language communicative competence.

Key words: *linguistic competence, information technologies, language programmes or apps, future specialists of maritime industry.*

Постановка проблеми. Процес формування та вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності в умовах дистанційного навчання та під час довготривалих рейсів, що становлять практичну підготовку курсантів, зі збереженням мотивації та інтересу є нагальним завданням для морських закладів вищої освіти. Необхідно вивчати та застосовувати новітні технології у процесі викладання морської англійської мови.

Аналіз досліджень. Питання іншомовною комунікативної компетентності, лінгвістичної компетенції та інформаційних технологій ставали предметом досліджень багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: А. Ахмед, Д. Сквайер, С. Ріхтер, Г. Лобанова, Н. Демиденко, З. Савченко, Л. Рускуліс, С. Волошинов, А. Юрженко та ін.

Метою дослідження є вивчення особливостей формування лінгвістичної компетенції курсантів та студентів, майбутніх фахівців морської галузі за допомогою інформаційних технологій, разом із аналізом та визначенням результативності таких технологій у формуванні іншомовної комунікативної компетентності в цілому.

Виклад основного матеріалу. Сучасні умови розвитку світового флоту та морського ринку праці вимагають від офіцерів належний рівень професійної підготовки, щоб фахівці були здатні до розв'язання професійних завдань в іншомовному середовищі. Морський заклад вищої освіти повинен створити умови для підготовки компетентнісних фахівців морської індустрії, майбутніх судових механіків, судоводіїв або менеджерів. Сучасна вища освіта орієнтована на розвиток у людині, майбутньому фахівцеві, механізмів самореалізації, гнучкої та швидкої адаптації у сучасних економічних умовах, саморегуляції та постійного саморозвитку. Більш того, щоб отримати досвід пізнання, бути готовими до відповідальних та свідомих рішень у професійному житті, курсанти морських закладів вищої освіти мають вміти визначати цілі та оптимальні шляхи їх досягнення, самостійно оцінювати ризики та критично ставитися до інформації задля якісного та безпечного функціонування судна та його екіпажу.

Програма іншомовної підготовки майбутніх фахівців морського міжнародного флоту визначається стандартами України (рекомендації Ради Європи «Від лінгвістичного розмаїття до плюри-

лінгвальної освіти: керівництво для розвитку мовної політики у Європі» (2007), Концепцією мовної освіти в Україні (2010), Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003), законом України «Про вищу освіту» (2014)) та міжнародними конвенціями по підготовці моряків та безпеки судноплавства, а саме Міжнародною Конвенцією з підготовки та дипломування моряків та несення вахти 1978 з Кодексом від 1995 та Манільськими змінами 2010 р. (ПДМНВ 78/95, STCW 78/95 with Manila amendments 2010). Україна є державою підписантом (1996 р.), за таких умов моряки України працюють на міжнародному флоті без обмежень, тож підготовка відбувається у відповідності до вимог Міжнародної морської організації (ІМО). Це зумовлює уніфікований підхід до підготовки, навчальні програми з професійних дисциплін, до яких відноситься «Англійська мова за професійним спрямуванням», складаються у відповідності до державних стандартів вищої освіти та модельних курсів ІМО. Іншомовна комунікативна компетентність є невід'ємною складовою морської освіти, бо офіційною мовою міжнародної морської спільноти є англійська мова. Для професійного спілкування курсанти вивчають морську англійську мову (Maritime English), яка є типом англійської за професійним спрямуванням (English for Specific Purposes), тобто це професійне орієнтоване навчання.

Стосовно поняття морська англійська мова увагу заслуговує визначення П. Тренкнера, який вважає морську англійську «як єдність всіх методів англійської мови, яка використовується як спосіб комунікації в межах міжнародної морської спільноти та сприяє безпеці навігації та покращенню морської галузі в цілому» (Тренкнер, 2013). Науковець Н. Демиденко доходить висновку, що з точки зору соціально функціонального поля, морська англійська є професійною підсистемою англійської мови, яка з'явилася з часом на основі різних мовних ресурсів для задоволення потреб морської галузі. Тобто, морська англійська це сукупність спеціалізованих підсистем мови (головним чином технічна термінологія), метою яких є задоволення потреб морських справ (Демиденко, 2012).

Низький або неналежний рівень іншомовної комунікативної компетентності та відсутність

стандарту доволі часто стає причиною аварійних ситуацій на морі. В сучасному теоретичному полі існують різні варіанти визначення іншомовної комунікативної компетентності, серед яких:

- здатність здійснювати міжкультурне професійно-спрямоване спілкування, взаємодіяти з носіями іншої культури, беручи до уваги національні цінності, норми та уявлення; створювати позитивний настрій спілкування для комунікантів; вибирати комунікативно цілеспрямовані способи вербальної та невербальної поведінки на основі знань про науку і культуру інших народів (Хом'як, 2010);

- володіння індивідом необхідною сумою знань, умінь і навичок, що визначають ступінь сформованості його професійної діяльності, стилю професійного спілкування та його особистості як носія визначених цінностей, ідеалів і професійної свідомості (Сура, 2005).

- наявність певних лінгвістичних, психологічних і соціальних критеріїв. Це здатність особистості адаптувати вихідне значення мовних структур до сприйняття інформації та організації мовленнєвого процесу з урахуванням фактора співрозмовника і контексту ситуації іншомовного спілкування (Чорний, 2013).

Узагальнюючи, визначаємо іншомовну комунікативну компетентність як здатність та готовність курсантів та студентів, майбутніх членів екіпажів міжнародного флоту, здійснювати спілкування англійською мовою під час виконання своїх обов'язків та в межах вимог, визначених ПДМНВ 78/95 (STCW 78/95). Вони повинні теоретично знати та практично уміти застосовувати комплекс специфічних для англійської мови знань, умінь і навичок (граматичних, лексичних, орфографічних, мовленнєвих), та опановувати різноманітні мовні засоби комунікативної взаємодії з метою реалізації англійськомовного спілкування під час своєї роботи на борту суден міжнародного флоту.

Структура та складові іншомовної комунікативної компетентності також являють дискусійне питання серед дослідників. Д. Хаймс визначає наступні компоненти: граматичний (правила мови), соціально-лінгвістичний (правила діалектної мови), дискурсивний (правила побудови змісту висловленого) і стратегічний (правила підтримки контакту зі співрозмовником) компоненти (Хаймс, 2004). О. Коваленко виокремлює: лінгвістичний, соціолінгвістичний, мовленнєвий, соціокультурний та стратегічний компоненти (Коваленко, 2008).

Необхідно окреслити більш детально дефініцію «лінгвістична компетенція». Автором цього поняття вважається всесвітньо відомий лінгвіст

нашого століття Н. Хомський. Це питання виникло між оволодінням мовою та використанням мови особистостями задля різних цілей. Лінгвіст розділяє докорінно ці два поняття. Фундаментальною базою праць Хомського є ідея щодо природженої здатності індивідуума до мови. Вчений вважає, що загальний набір синтаксичних правил (тобто як слова утворюють речення, речення творять текстове повідомлення, далі дискурс) вбудовано в мозок людини самою біологічними особливостями нашого мозку, так би мовити природою. За Хомським існують два поняття: лінгвістична компетентність та мовна продуктивність. Лінгвістична компетенція визначається як необхідний та достатній набір лінгвістичних засобів (слово, вираз, речення, реєстр мови) і знань, та відповідних граматичних правил відносно їх перестановок та змін (Селсе-Мурсіа, 2007).

За визначенням О. Безкоровайної «лінгвістична компетенція, складається зі знання мовного, а саме лексичного, матеріалу та мовленнєвих навичок володіння цим мовним матеріалом у процесі підготовки спеціалістів будь-якої спеціальності до участі в міжкультурному спілкуванні» (Безкоровайнв, 2012 : 2). Якщо мова йдеться про підготовку спеціалістів, то до міжнародного спілкування додаємо професійне, як частину комунікативної взаємодії майбутніх фахівців морської галузі. Тобто, лінгвістична компетенція здебільшого належить до професійної комунікативної взаємодії.

До сфери професійного спілкування відносить науковець Т. Симоненко, але відразу водиться поняття «лінгвістична професійна компетенція». Тракується як «сукупність знань про структуру мовної системи, а також умінь оперувати цими знаннями у процесі професійної діяльності: аналізувати, зіставляти, групувати факти мови, використовувати методи відповідного лінгвістичного опису» (Симоненко, 2006 : 112).

Сформованість лінгвістичної компетенції здобувача репрезентується як результат надбання всіх необхідних сфер мовних знань та навичок для якісної професійної іншомовної комунікативної взаємодії.

Відповідно до вимог модельного курсу ІМО 3.17 Maritime English навчання англійської мови ґрунтується на принципі комунікативності. Цей підхід передбачає створення або моделювання процесу навчання як максимально наближеного до реальної комунікативної взаємодії у різноманітних життєвих або професійних ситуаціях, щоб курсанти та студенти оволодівали мовленнєвими навичками із реальним застосуванням.

Сучасний технологічний розвиток та процес всебічної цифровізації призвів до такої особливості психофізичного розвитку здобувачів вищої освіти як *digital natives*. Це поняття було введено Марком Пренски у 2001 році. Сучасне «цифрове» молоде покоління виросло в оточенні електронних пристроїв: комп'ютерів, відеоігор, планшетів, веб-камер, цифрового телебачення, мобільних телефонів, Інтернету, електронної пошти, тощо. Це вимагає інших умов освіти та виховання, відмінних від тих, що були у минулому столітті. Основними характеристиками «цифрового покоління» в освітньому середовищі є дії «тут і зараз», багатозадачність, гейміфікація, активна роль здобувача освіти в освітньому процесі, (і в той же час елементи асоціалізації), на нашу думку, вимагає залучити інформаційні технології до освітнього процесу та самостійної роботи. Використання інформаційних технологій у процесі формування лінгвістичної компетенції підвищує мотивацію курсантів та студентів за рахунок використання різноманітної програмного забезпечення та Інтернет ресурсів. Здобувач вищої освіти має можливість самостійно здійснювати постійний моніторинг рівня власних комунікативних навичок та мовленнєвих досягнень за рахунок технічних способів. Питання самостійної роботи постає дуже гостро за умов специфіки практики здобувачів вищої освіти морського профілю. Це плавальна практика, тобто фактичний рейс не менш ніж 6 місяців. Курсанти повинні вміти організовувати власне навчальне середовище самостійно, щоб надолужити програму підготовки.

Новітня цифрова парадигма освітнього процесу створює нові умови та терміни для позначення. Зустрічаємо такі визначення стосовно теми дослідження. *Computer assisted language learning (CALL)* це навчання з використанням комп'ютерів. Такий вид організації навчального процесу використовує інтерактивні елементи програмного забезпечення та створює можливість надати здобувачеві освіти будь який тип інформації з аудіо, відео супроводом (Швачич, 2017). *Mobile-Assisted Language Learning (MALL)* визначається як процес навчання через Інтернет або мережі з використанням мобільних пристроїв (планшети, смартфони) через мобільні додатки, соціальні мережі, освітні онлайн платформи (Трейнин, 2015). Такий вид навчання є перспективним методом вивчення мови в будь-якому місці та в будь-який час.

Вітчизняна наукова спільнота користується здебільшого двома термінами для позначення цифровізації або діджиталізації: інформаційні тех-

нології (Інформаційно-комунікаційні технології) або цифрові технології. Інформаційні технології науковцями визначаються як сукупність технологій, що забезпечують фіксацію, обмін, обробку, накопичення інформації, її перетворення та використання. За визначанням С. Галецького інформаційно-комунікаційні технології – це системний інформаційний феномен, що поєднує в собі уніфіковані технології, програмне забезпечення, накопичувальні та аудіовізуальні системи, телекомунікації, мережеві та цифрові способи передачі, накопичення, обміну, збереження, змінювання інформації (Галецький, 2020).

Цифрові засоби навчання також визначаються як дидактичні і програмні засоби, які призначені для розробки електронних навчальних ресурсів з урахуванням потреб здобувачів, контролю та моніторингу ефективності навчального процесу та автоматизації навчального процесу.

На основі загального аналізу можна виділити наступні типи програми: 1) освітні програми – метою є набуття певних знань, навичок та вмінь; 2) тренувальні програми або тренажери – відпрацювання навичок та закріплення знань; 3) контрольні програми – моніторинг рівня засвоєння та виправлення у разі необхідності; 4) розважальні або ігри – для інтелектуального розвитку.

Професійно орієнтована лексика вважається основою іншомовної професійної комунікативної компетентності. Для вивчення професійної лексики комп'ютерні навчальні ресурси вважаємо незамінними, оскільки вони дозволяють використовувати безперекладні засоби семантизації словника (цікава наочність, різноманітний контекст). У той же час, якщо це необхідно, курсант може скористатися підказками або тренувальним режимом, як на рідній мові (L1), так і на англійській мові (L2).

Для дослідження було проведено опитування серед здобувачів вищої освіти Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія», прийняло участь близько 80 курсантів.

Стосовно зручності та частотності використання технічних засобів, більшість віддало перевагу мобільним пристроям (рис. 1).

Курсантам було запропоновано на вибір компоненти лексичної компетенції.

Більшість обрали лексичний рівень мови як той, що необхідно активніше або зручніше розвивати завдяки цифровим технологіям у порівнянні з фонетичними та граматичними навичками (рис. 2).

Також курсанти вказали програми, якими найчастіше користуються для підготовки та покращення

щенню рівня англійської мови. Виділяємо такі програми: EWA, Tongo, Hello Talk, HiNative, Parla, C Mate Light, WordBit, BBC Learning English.

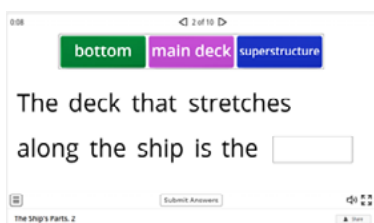
З метою ознайомлення та визначення ефективності інформаційних засобів вдосконалення лексичної компетенції курсантам були запропоновані програми, мобільні додатки, сайти, а саме:

Quizlet (<https://quizlet.com/>) – це безкоштовний сервіс, який дозволяє легко запам'ятовувати будь-яку інформацію, яку можна подати у вигляді навчальних карток. Все що потрібно – це створити інтерактивний матеріал – власні картки, додаючи до них картинки та аудіо файли, а потім виконувати вправи і грати в ігри, щоб запам'ятати цей матеріал (рис. 3).

Wordwall (<https://wordwall.net/ru>) це сервіс, який дозволяє створювати різнопланові інтерактивні вправи, додавати матеріал з файлів формату pdf, змінювати формати вправ без зміни змісту. Як і попередня платформа, цей рейсу можна використовувати на будь-якому пристрої: планшеті, телефоні або комп'ютері (рис. 4).

Ще один ресурс з флешкартками це Memrise <https://www.memrise.com/>, зручно створювати у телефоні та запам'ятовувати швидко завдяки системі повторювання (рис. 5).

WordArt.com (<https://wordart.com>) – це онлайн-творець хмари слів, який дозволяє з легкістю створювати дивовижне та унікальне мистецтво хмари слів. Результати професійної якості можуть бути досягнуті в найкоротші терміни, навіть для користувачів без попереднього знання графічного дизайну (рис. 6).

What device do you use more often for improving your English level?

75 відповідей

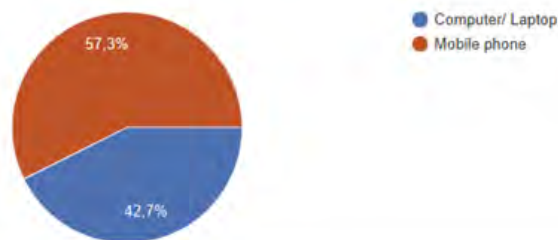

Рис. 1

You use programmes/ apps/ software for improving

75 відповідей

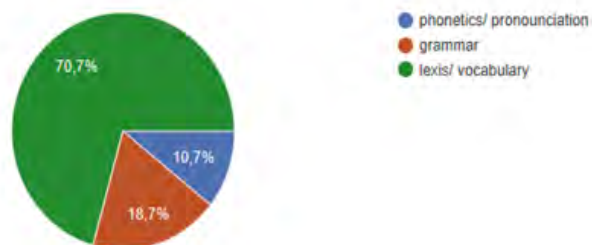

Рис. 2

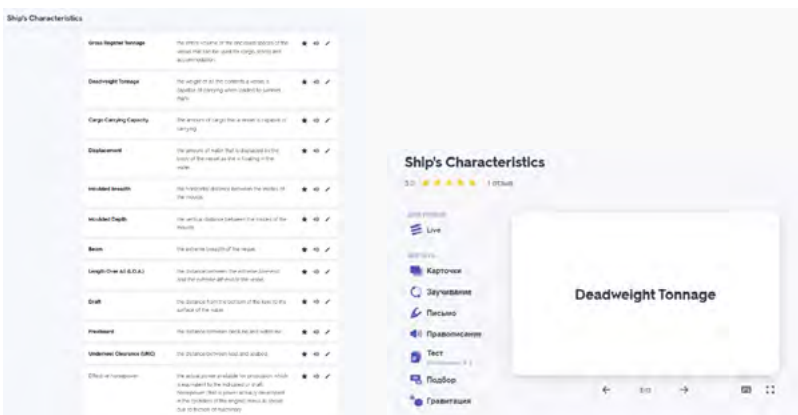

Рис. 3

Рис. 4

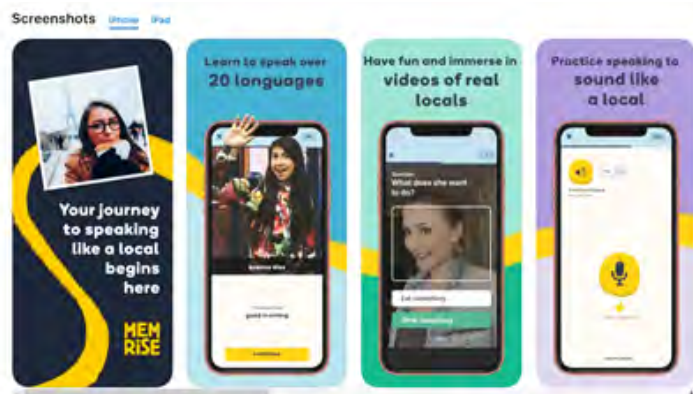

Рис. 5

Word It Out (<https://worditout.com>) – сервіс, за допомогою якого можна візуалізувати текст, як «хмара слів». Візуалізація «хмари слів» представляє текст у сфокусованому вигляді. По суті це візуалізація частоти слів у текст (рис. 7).

EnglishClub (<https://www.englishclub.com/learn-english.htm>) – безкоштовний веб-сайт, розроблений для вивчення англійської мови онлайн. Ресурс дозволяє створювати власну англійську сторінку з блогами, фотографіями, відео, музикою, групами та друзями, перевірити свій рівень

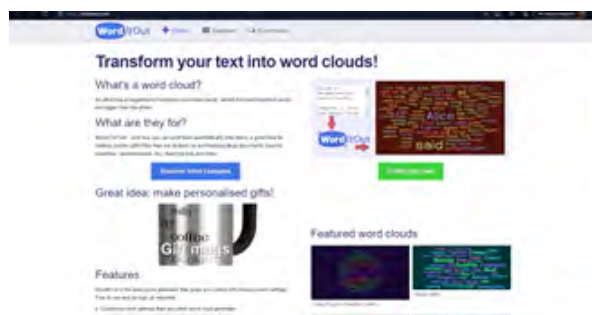

Рис. 6

Рис. 7

Рис. 8

англійської мови та вивчати англійську граматику, лексику та вимову, грати в англійські ігри та виконувати англійські вікторини онлайн (рис. 8).

WordUp/ AI Vocabulary Builder. Цей додаток для створення англійської лексики на базі штучного інтелекту. WordUp допомагає створити індивідуальну мапу вивчення мови. Загалом 25 000 англійських слів та виразів класифікуються в порядку важливості та як часто вони з'являються у мові.

Knowji AWL + Lite (Academic Word List). Ця програма потрібна, щоб створити якісний та ефективний словниковий запас. Складається з 1100 академічних слів, які всі студенти повинні знати в академічному середовищі. AWL був розроблений Аверілом Коксхедом у всесвітньо відомій Школі лінгвістики та прикладних мовних досліджень Університету Вікторії у Веллінгтоні, Нова Зеландія.

Висновки. Питання інформаційних технологій в освітньому процесі в цілому та у процесі формування лінгвістичної компетенції лише почато

вивчатися. Під час дослідження були виділені найбільш зручні та ефективні програми, додатки, ресурси для підвищення лінгвістичної компетенції. Слід зауважити, що постійно відбувається апробація, тобто практично використовується програма або додаток. Такий підхід дає можливість оцінити зручність та ефективність використання у найкоротші строки. Стрімкий розвиток і постійне оновлення цифрових технологій дозволяє констатувати безперервний процес освоєння нового. Це також вимагає постійного моніторингу бази інформаційних технологій. Однією з переваг такого процесу вбачається оновлення контенту (миттєвість доступу до будь-якої інформації), відповідність сучасним вимогам студентів (особливості цифрового покоління), можливість дистанційного навчання та гейміфікація освітнього процесу. Курсантам необхідно також вчитися співпрацювати у цифровому середовищі групами та створювати власне іншомовне освітнє середовище, яке буде враховувати власні потреби у формуванні іншомовної комунікативної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Trenkner, P. Maritime English Definition. веб-сайт URL: https://www.researchgate.net/publication/257959606_Maritime_English_Definition (дата звернення 17.03.2023).
2. Demydenko, N. Teaching Maritime English. A Linguistic Approach. *Journal of Shipping and Ocean Engineering*. 2012. Vol.2. P. 249–254
3. Хом'як, А. П. Мовленнєва діяльність як засіб вербального спілкування. *Науковий вісник. Серія : Педагогічні науки*. 2010. № 23. С. 34–40.
4. Сура, Н.А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2005. 23 с.
5. Чорний, В.Я. Взаємозв'язок складових іншомовної комунікативної компетенції спрямований на здійснення ефективних професійних обов'язків. *Науковий блог Національний університет «Острозька Академія»* : веб-сайт. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2013/vzajemozvyazok-skladovyh-inshomovnoji-komunikatyvnoji-kompetentsiji-spryamovanyj-na-zdijsnennya-efektyvnyh-profesijnyh-obovyazkiv/> (дата звернення 17.03.2023).
6. Hymes, D. H. On communicative competence. *The Knowledge-Creating Company, Harvard Business Review* : Philadelphia: University of Pennsylvania Press, November-December 2004. Vol.4. P. 27–45.
7. Коваленко, О. Формування компетентнісного підходу до вивчення іноземних мов. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2008. № 3. С. 28–34.
8. Celce-Murcia, Marianne. Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching. *Intercultural Language Use and Language Learning*. 2007. No. 2. P. 41–57.
9. Безкоровайна, О. Актуальні аспекти комунікативної компетенції студентів ВНЗ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. № 64. С. 48–52.
10. Симоненко, Т.В. Теорія і практика формування професійної мовно-комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів : монографія. Черкаси : БРАМА, 2006. 328 с
11. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології : навчальний посібник / Г. Г Швачич ін. Дніпро : НМетАУ, 2017. 231 с.
12. Trainin Guy, Deng Qizhen. Learning Vocabulary with Apps: From Theory to Practice. *The Nebraska Educator: A Student-Led Journal*. 2015. pp. 49–69. URL: https://www.researchgate.net/publication/283766855_Learning_Vocabulary_with_Apps_From_Theory_to_Practice. (дата звернення 17.03.2023).
13. Галецький, С.М. Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04.. Житомир, 2020. 22 с.

REFERENCES

1. Trenkner, P. Maritime English Definition. https://www.researchgate.net/publication/257959606_Maritime_English_Definition
2. Demydenko, N. Teaching Maritime English. A Linguistic Approach. *Journal of Shipping and Ocean Engineering*. 2012. Vol. 2. P. 249–254
3. Khomiak, A. P. Movlennieva diialnist yak zasib verbalnoho spilkuvannia. [Language activity as a way of verbal communication]. *Scientific Herald. Pedagogical Sciences*. 2010. Nr 23. pp. 34–40 [in Ukrainian].
4. Sura, N.A. Navchannia studentiv universytetu profesiino orioentovanoho spilkuvannia inozemnoiu movoiu [The learning of students to use professional communicative skills]. Summary of dissertation 13.00.04. Luhansk, 2005. 23 p. [in Ukrainian].
5. Chorny, V. Vzaiemozviazok skladovykh inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii spriamovanyi na zdiisnennia efektyvnykh profesiinykh oboviazkiv [Interconnection of the parts of foreign language competence directed to efficient performance of duties]. *Scientific Blog of National University "Ostrog Academy"*. <https://naub.oa.edu.ua/2013/vzajemozvyazok-skladovykh-inshomovnoji-komunikatyvnoji-kompetentsiji-spryamovanyj-na-zdijsnennya-efektyvnyh-profesinyh-oboviazkiv/>. [in Ukrainian].
6. Hymes, D. H. On communicative competence. *Harvard Business Review*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, The Knowledge-Creating Company November-December 2004. Vol.4. P. 27–45.
7. Kovalenko, O. Formuvannia kompetentnisnogo pidkhodu do vyvchennia inozemnykh mov [The formation of competence approach to foreign language learning]. *Foreign Languages at educational institutions*. 2008. Nr.3. P. 28–34. [in Ukrainian].
8. Celce-Murcia, Marianne. Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching. *Intercultural Language Use and Language Learning*. 2007. No.2. P. 41–57
9. Bezkorovina, O. Aktualni aspekty komunikatyvnoi kompetentsii studentiv VNZ [The current aspects of communicative competence of students of high educational institutions]. *The Herald of scientific works of Zhytomyr National University* [in Ukrainian].
10. Symonenko, T.V. Teoriia i praktyka formuvannia profesiinoi movno-komunikatyvnoi kompetentsii studentiv filolohichnykh fakultetiv [Theory and practice of the formation of professional communicative competence of philological students]. Cherkasy. 2006. 328 p. [in Ukrainian].
11. Suchasni informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii [Modern information and communicative technologies] : course book. Dnipro. 2017. 231 p. [in Ukrainian]
12. Trainin Guy, Deng Qizhen. Learning Vocabulary with Apps: From Theory to Practice. *The Nebraska Educator: A Student-Led Journal*. 2015. pp. 49–69. https://www.researchgate.net/publication/283766855_Learning_Vocabulary_with_Apps_From_Theory_to_Practice.
13. Haletskyi, S.M. Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv inozemnykh mov zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [The formation of communicative competence of future foreign languages teachers by means of information technologies]. Summary of dissertation 13.00.04. Zhytomyr, 2020. 22 p. [in Ukrainian].